

KNOWLEDGE MANAGEMENT IN THE FUNCTION OF LIFELONG LEARNING FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT

MENADŽMENT ZNANJA U FUNKCIJI CJELOŽIVOTNOG UČENJA ZA ODRŽIVI RAZVOJ

ORESKOVIC, Branislav & ROGOVSKI, Marina

Abstract: This paper work presents a concept in which the knowledge about sustainable development and also the knowledge management, which should ensure that knowledge is managed effectively, are important elements for sustainable development and education for sustainable development. The fundamental prerequisite for sustainable development is education and a process of lifelong education has the most prominent role here. A knowledge base within an integrated information system for sustainable development at global level would help in implementation of this concept.

Key words: knowledge management, sustainable development, lifelong learning

Sažetak: U radu se izlaže koncept u kojem centralno mjesto za održivi razvoj i obrazovanje za održivi razvoj ima znanje o održivom razvoju, te menadžment znanja koji bi trebao osigurati efikasno upravljanje znanjem. Temeljni preduvjet održivog razvoja je obrazovanje a cjeloživotno obrazovanje ima najistaknutiju ulogu. Pri provođenju ovoga koncepta uvelike bi pripomogla baza znanja u okviru integralnog informacijskog sustava za održivi razvoj na globalnoj razini.

Ključne riječi: menadžment znanja, održivi razvoj, cjeloživotno učenje

Authors' data: Branislav Oreskovic, mr. sc., Veleučilište u Slavonskom Brodu, Slavonski Brod, branislav.oreskovic@skole.hr; Marina Rogovski, dipl. oec., Veleučilište u Slavonskom Brodu, Slavonski Brod, marina.rogovski@sb.t-com.hr

1. Uvod

Cilj je ovoga istraživanja argumentirano prikazati, kako bi primjena koncepta, menadžmenta znanja u cijeloživotnom učenju za održivi razvoj, povećala efikasnost učenja i povećala bi se usvojenost tih znanja kod građana a time bi bila efikasnija i primjena znanja što bi opet dalo rezultate u održivom razvoju na globalnoj razini.

U drugoj polovini prošlog stoljeća javnosti postaje sve bliža spoznaja o tome kako industrijalizacija i potrošačko društvo donose sa sobom velike probleme zagađenja prirodnog okoliša. Na konferenciji Ujedinjenih naroda 1992. u Rio de Jeneiru, na kojoj je sudjelovala i Republika Hrvatska, donesena je Agenda 21 – Program održivog razvoja za 21. stoljeće. U ovome se dokumentu govori o konceptu promjena prema održivom razvoju kroz sklad gospodarskog razvoja i zaštite okoliša.

Vizija održivog razvoja iz 1987. prema Svjetskoj komisiji za održivi razvoj je :

"Naša vizija budućnosti obuhvaća regiju koja prihvaća zajedničke vrijednosti solidarnosti, jednakosti i međusobnog poštovanja među ljudima, zemljama i naraštajima. Bitno obilježje ove regije je održivi razvoj koji uključuje gospodarsku vitalnost, pravednost, socijalnu povezanost, zaštitu okoliša i održivo upravljanje prirodnim resursima, u cilju ispunjavanja potreba sadašnjih naraštaja, ne ugrožavajući pritom mogućnost budućih naraštaja da ispunjavaju svoje potrebe." [1]

Postoje mnoge definicije održivog razvoja jedna od istaknutijih je ona Lestera Browna koja glasi: "Održivi razvoj je razvoj koji zadovoljava potrebe sadašnjice, a istodobno ne ugrožava mogućnost budućih generacija da zadovolje svoje potrebe." (World Commission on Environment and Development (WCED), Our Common Future, 1987). Današnji aspekt razmišljanja o održivom razvoju također podrazumijeva osim očuvanja prirodnog okoliša kvalitetu života i ekonomske i socijalne aspekte. Značajnu ulogu pri provedbi promjena potrebnih za održivi razvoj ima znanost i obrazovanje. O rezultatima je potrebno informirati ukupnu javnost i obrazovati ukupno društvo. Promjene se odnose na oblikovanje stavova prema okolišu , izgradnjom ispravnog sustava vrijednosti, što bi trebalo rezultirati ispravnim ponašanjem i donošenjem odluka.

Mladim ljudima su potrebna relevantna znanja, razvijanje kritičkog mišljenja, vještine demokratske rasprave u rješavanju problema, mirno rješavanje sukoba, vještine vrednovanja informacija i spremnost na odgovorno donošenje odluka. Stoga je pred odgoj i obrazovanje stavljena velika i važna zadaća, a to je osposobljavanje mladih ljudi za aktivnu ulogu građanina u društvu znanja.

Cjeloživotno učenje treba postati osnovni koncept i vodeće načelo u cjelokupnom kontekstu učenja. Temeljna odgovornost cjeloživotnog obrazovanja za održivi razvoj stavljena je pred školu. To je vezano za profesiju odgojitelja i učitelja te njihovu stručnost i kompetencije. U svrhu povećanja znanja i upotrebe istih znanja za održivi razvoj, uvelike može pomoći primjena znanja. Potrebno je u okviru baza znanja izgrađivati podsustave baze koji se odnose na održivi razvoj. Potrebno je stvoriti globalni inteligentni informacijski sustav koji bi pokrивao područje održivog razvoja i bio jedan od izvora znanja cjeloživotnog obrazovanja.

2. Međuovisnosti znanja, upravljanja znanjem, cjeloživotnog obrazovanja i održivog razvoja

2.1. Definicija i značaj znanja

Znanje je iznad podataka i informacija, a iznad znanja je mudrost. Postoje mnoge definicije znanja a jedna od njih je i slijedeća: "Uobičajeno je da se znanje razlikuje od podataka i informacija. Podaci predstavljaju činjenice izvan konteksta, te stoga sami po sebi ne prenose značenje. Informacije nastaju kada se podaci stave u značenjski kontekst, često u obliku poruke. Znanje predstavljaju naša vjerovanja i vrednovanja koja se zasnivaju na smisleno organiziranom skupu informacija (poruka) do kojih dolazimo iskustvom, komunikacijom i zaključivanjem." [2] U današnjem društvu znanja i ekonomiji znanja ono postaje najvažniji resurs kojim je potrebno upravljati. U formalne, neformalne i informalne izvore znanja potrebno je sve više ugrađivati znanja o održivom razvoju te tim znanjima kvalitetno i uspješno upravljati kako bi se ostvarivali zacrtani ciljevi UN-a o održivom razvoju. Potrebno je unapređivati obrazovne curriculume, nastavne metode i usavršavati učitelje, nastavnike, profesore i trenere. U suvremenim i konkurentnim organizacijama danas postoje i menadžeri znanja koji nastoje znanjem uspješno upravljati. Građani sa svim svojim znanjima i vještinama predstavljaju intelektualni kapital društva, koji opet predstavlja osnovnu polugu kvantitativnog i kvalitativnog razvoja društva u cjelini. Osobiti značaj ima cjeloživotno obrazovanje, pa tako ono i za održivi razvoj. Upravo je takav način učenja građana pretpostavka uspješnog rješavanja sve brojnih i kompleksnijih problema društva u kojem živimo i koje je podložno sve bržim promjenama i potrebom za brzim prilagodbama.

2.2. Upravljanje znanjem

"Upravljanje znanjem obuhvaća: analizu postojećeg stanja, definiranje ciljeva znanja, generiranje i razvoj novog znanja, prijenos znanja (razmjena i širenje), korištenje znanja i mjerenje i vrednovanje znanja." [3] Preduvjet procesu upravljanja znanjem je postojanje baze znanja. Proces upravljanja znanja je planirani i vođeni koji rezultira stvaranjem, održavanjem i poboljšanjem baze znanja sustava za upravljanje znanjem. Proces upravljanja znanjem je vrlo složen proces koji se sastoji od više međusobno povezanih segmenata i u okviru inteligentnog informacijskog sustava povezan je s drugim segmentima. On omogućuje otkrivanje i praćenje trendova i stvaranje implicitnog znanja kod korisnika, a time je pokretač spirale stvaranja znanja. Osnovna podjela znanja je na implicitno i eksplicitno znanje. Ikujiro Nonaka razrađuje model stvaranja znanja u četiri stupnja. Taj proces stvaranja znanja naziva spiralom stvaranja znanja. Razrađuje model stvaranja znanja u četiri stupnja. Ta četiri stupnja stvaranja znanja predstavljaju jedan ciklus stvaranja znanja a nakon toga počinje novi ciklus u kojem se polazi od prethodno stvorenog znanja u prethodnom ciklusu. Globalna informacijska infrastruktura danas omogućuje stvaranje sustava za upravljanje znanjem. U današnjem vremenu brzih promjena ovakav sustav omogućuje brzu izmjenu ciklusa spirale stvaranja znanja. Izgradnja i unapređivanje sustava za upravljanje znanjem uvelike ovisi o uspješnoj međunarodnoj suradnji. Kao katalizator toga procesa potpomaže svjetska organizacija Ujedinjeni narodi.

2.3. *Cjeloživotno obrazovanje*

Cjeloživotno učenje predstavlja aktivnost učenja tijekom cijelog života s ciljem unapređivanja znanja, vještina i sposobnosti. Svrha cjeloživotnog učenja je unapređivanje osobne i poslovne perspektive. Danas je naročito značajno u vrijeme brzih ekonomskih i socijalnih promjena i tranzicije društva u "društvo znanja". Današnje društvo postaje sve starije, što izaziva potrebu drugačijeg pristupa učenju i obrazovanju. U općoj deklaraciji o ljudskim pravima ističe se kako obrazovanje treba biti dostupno svim građanima pod jednakim uvjetima. Javlja se potreba građana za individualiziranim oblicima obrazovanja u svim fazama života ovisno o njihovim potrebama. Jedan od uspješnih odgovora na ove potrebe je učenje uz pomoć informatičkih tehnologija E-learning. Često se puta u literaturi termin doživotnog obrazovanja upotrebljava kao sinonim za cjeloživotno obrazovanje što je pogrešno. Cjeloživotno obrazovanje (lifelong education) odnosi se na obrazovanje i odgoj tijekom cijelog života, od rođenja do smrti. Doživotno ili trajno obrazovanje (continuing education) odnosi se na period od završetka nekog formalnog obrazovanja do kraja radnog vijeka ili smrti. Obrazovni sistem cjeloživotnog učenja treba biti okrenut prema korisnicima. Znanja koja stječemo formalnim obrazovanjem ne traju dugo, zastarijevaju a dolaze nova znanja. U društvu brzih promjena povećava se značaj neformalnog obrazovanja. Neformalno učenje pomiče osobni razvoj, otvara nove perspektive za zapošljavanje, i ono je način za razvijanje vlastitih potencijala, interesa i talenata. "Šest je osnovnih poruka odaslano sa zasjedanja Europskog vijeća u Lisabonu u ožujku 2000. godine vezanih za primjenu cjeloživotnog učenja u praksi: -ono je jamstvo potpunog i stalnog pristupa učenju radi stjecanja i obnavljanja vještina potrebnih za sudjelovanje u društvu temeljenom na znanju, -povećati ulaganje u ljudske resurse radi davanja prvenstva najvećem bogatstvu Europe – njezinim građanima, -razvijanje djelotvornih metoda učenja i poučavanja te uvjeta potrebnih za postizanje kontinuiteta u doživotnom(lifelong) i općem(wide) učenju, -poboljšanje načina razumijevanja i vrednovanja sudjelovanja u procesu obrazovanja te dobivenih rezultata, što se posebno odnosi na neformalno i informalno obrazovanje, i -osiguravanje jednostavnog pristupa kvalitetnim informacijama vezanim uz stjecanja obrazovanja u cijeloj Europi i tijekom cijelog života osiguravanje mogućnosti cjeloživotnog učenja što je moguće bliže građanima uz pomoć ICT-a (informatičko-komunikacijske tehnologije)."[4]

2.4. *Održivi razvoj*

Institucije koje se bave održivim razvojem su UN, UNESCO, UNECE (Gospodarsko vijeće UN-a za Europu), države (vlastite strategije i plan implementacije). EU strategija za održivi razvoj ima sedam ključnih ciljeva: klimatske promjene/"čiste" energije, održivi transport, održiva potrošnja i potrošnja, zaštita i upravljanje prirodnim resursima, javno zdravlje, socijalna inkluzija, demografija, migracije i globalno siromaštvo i izazovi održivog razvoja. Obrazovanje je uključeno u svih 7 ključnih ciljeva. Obrazovanje je preduvjet promicanja promjene ponašanja i osiguravanja ključnih kompetencija za dostizanje održivog razvoja za sve građane.

Ključne teme obrazovanja za održivi razvoj su: razvoj ruralnih i gradskih područja, obrasci proizvodnje i potrošnje, društvena odgovornost, ekonomija, mir, etika, ljudska prava, građanstvo, demokracija, eliminacija siromaštva, raznolikost, zaštita okoliša, zdravlje, klimatske promjene i upravljanje prirodnim resursima. UN, a posebno UNESCO se već dugi niz godina bavi tom problematikom i provodi istraživanja vezana za sadržajne aspekte inicijalnoga obrazovanja i stručnoga usavršavanja učitelja u području očuvanja okoliša i održivoga razvoja.

3. Zaključak

Jedna od centralnih tema ukupnog života na zemlji današnje civilizacije postao je održivi razvoj i obrazovanje za održivi razvoj. Pri tome su zastupljene sve vrste obrazovanja a najvažniju ulogu od njih ima cjeloživotno obrazovanje. UN je period od 2005. do 2014. proglasio desetljećem obrazovanja za održivi razvoj. Koncept u kojem bi znanja o održivom razvoju bila ugrađivana u baze znanja integralnog informacijskog sustava na globalnoj razini pod pokroviteljstvom UN-a, i u kojem bi se koristio menadžment znanja pri upravljanju tim znanjima sigurno bi značajno unaprijedio na globalnoj razini obrazovanje za održivi razvoj. Pri tome bi u svakom slučaju menadžment znanja bio u funkciji cjeloživotnog obrazovanja za održivi razvoj. Primjena ovoga koncepta dovela bi do podizanja razine znanja o održivom razvoju kod građana na našoj planeti. U ovakvom konceptu važno je istaknuti međuovisnost znanja, upravljanja znanjem, cjeloživotnog obrazovanja i održivog razvoja. Cilj je da se znanja o održivom razvoju distribuiraju putem formalnog, neformalnog i informalnog obrazovanja do svakog našeg građanina na najefikasniji način, te da građani efikasno usvajaju ta znanja i primjenjuju u odlučivanju i svome djelovanju. S obzirom da su teme održivog razvoja globalnog karaktera i odnose se na cijeli planet na kojem živimo važno je istaknuti kako je uspješna međunarodna suradnja i djelovanje svjetskih organizacija od presudnog značaja za uspješno provođenje ovakvog koncepta.

4. Literatura

- [1] U.N. Brundtland Commission "Our Common Future (1987).", *Dostupno na:* <http://www.un-documents.net/wced-ocf.htm>, *Pristup:* 28-04-2010.
- [2] Zack, M. H.(1999). *Managing Codified Knowledge*, *Sloan Management Review*
- [3] Jelčić, K. (2004). *Priručnik za upravljanje intelektualnim kapitalom u tvrtkama*, HGK, Zajednica za unapređivanje intelektualnog kapitala, Zagreb, studeni
- [4] Maravić, J. (2003). *Edupoint*, Časopis o primjeni informacijskih tehnologija u obrazovanju, II godina, CARnet, Zagreb
- [5] OOR/ESD, *Dostupno na:* <http://www.educationforsustainabledevelopment.com>, *Pristup:* 28-04-2010.

Photo 129. The girls in the wedding / Djevojke u svatovima